

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.—
Negyedévre 2.50
Egy hóra 1.—
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE

**Szerkesztőség és
kiadóhivatal:**

Főpiacz, a város-
házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábos petit
soronként 5 kr-ával
számítatnak.

Üdvözlő szó

a tiszántuli református Egyházi Értekezlethez.

Debreczen, 1898. szeptember 6.

Négy év előtt alakult meg itt Debreczenben az új intézmény, most újra itt tartja közgyűlését f. é. szept. 7-én, reggel 9 órakor a nagy templomban leendő közistenisztelettel nyitván meg azt.

Az Egyházi Értekezlet feladatát tömören adta elő a szatmári fényes közgyűlés megnyitójában a világi alelnök Simonffy Imre polgármester eképen „mozdítsuk elő egyesített erővel, a társadalom hatalmának latbavetésével, magyar református egyházunk szellemi és anyagi érdekeit — szeretettel, egyetértéssel, egyházunk iránti igaz buzgósággal.”

Mig százados keltü kormányzó hatóságaink a rendes hivatalok útján viszik elő és tartják fenn egyházunkat: beállt a szükség, a kor követelményei nyomán szabad akarat szerint, tehát társadalmi uton új egyesületet szervezni egyházi életünk virágzóbbá tételére. Imé! ezt akarja az Értekezlet. Férfiak és nők egyképen részt vehetnek e munkában, kik vallásos buzgóságra készek. Református egyházunk szervezetéből foly az ily szabad társulás, ezekre menő presbytereink szinte órállói egyházunknak, most ezek mellé minden egyháztág csatlakozhatik, mert itt az idő, hogy minden hívő lélek ébredjen s tegye meg hitből folyó kötelességét a közjóra.

Dicső és szép feladat nyílik a hivek ezreinek, hogy ne csak néma szemlélői legyenek az egyházi hatóságok szabályos mozgásának, hanem magok is gondolkodjanak és cselekedjenek a legszentebb kincs a vallás élővé tételére. A hivek Pál apostol szerint Istennek templomai. (1. Kor., 3, 16.)

Két óriási ellenség örli egyházunk élő fáját: a kétely és közöny. Egy francia tengernagy Graviere mondá (1891-ben) „bizonytalanság a politikában, valamint kétely a vallási tárgyokban egyaránt betegsége korunknak.“ E bajjal karöltve jár a hitközöny, mely magát tehetetlenségre kárhóztatja s némán szemléli a hanyatlást. E két betegségből egy gyógyszer ragadhat ki t. i. a hit felköltése, ezt igazolja — jól esik épen katonát és világi egyént idéznünk — említett tengernagy azon felséges meggyőződése „életünket adni a hitért a legmegbecsülhetlenebb szolgálat az emberiség iránt, mert ezzel bizonyítjuk ünnepélyesen, hogy van bennünk valami, mely az anyag romlásán túl élésre van rendelve.“ Ezt fejezi ki Amerika szabad és vallásos költője (Longfellow) „Életünk komoly valóság! és a sirban nem vesz el, óh nem a léleknek jóslák; por vagy és porrá leszel.“

Minden egyház érzi a bajt, mindenik alakítja Európa szerte a védő és mentő társulásokat. Mi sem maradhatunk el, mi azonban csak két fegyverrel küzdhetünk: az Isten igéje és a szeretet fegyverével, mert ezeknek diadala lehet csak az igazság.

A magyar református szellemet eleitől fogva az igazság jellemezte. Mikor valamely egyház politikai hatalmat szerez meg, az a próba kő, miként használja fel fegyverét. Mikor először jutott országos hatalomra a reformáció nálunk, Erdélyben Izabella királyné, Zápolya János özvegye alatt, a hatalmas kálvinista fővezér Petrovics Péter irányzása mellett, a felszabadult nemzet vallás háboru nélkül, véromlás nélkül igtatta törvénybe a tordai országgyűlésen 1557-ben a vallás szabadságát. Ily eredményt a szomszéd németország tíz évi szomorú háboru után ért el. A hatalmas Boescai István kettős szabadságért vívott diadala tetőpontján a bécsi béke előzetes pontjaiba bediktálta az akkor létező mind három vallás egyenlő szabadságát. Mig ellenfelünk a törvényé tett czikkek ellen is tiltakozott még 1791-ben is. Bethlen Gábor ref. fejedelem nem csak Kálvin nagy vallási művét nyomatta ki, nemcsak a református biblia kiadását segítve elő, hanem, csak hogy magyar nyelven zengjen az Isten igéje, a római katolikus Káldi biblia kiadásához is összeggel járult. Azaz igazság: hogy a magunk hitét védve, becsüljük meg a másét is, a gyűlölet és megsemmisítés embertelen eszközét pedig ne fordítsuk ellene.

A mi értekezletünk a magyar református ősi szellem örököse, csak nemes és emberies eszközökkel fog élni czélja valósításában. Ennek a jellemvonásnak köszönhetjük, hogy az üldözések viharában is megmaradtunk, s a közszabadság védpaizsa egész hazánk felett felvonatott. Vigasztaló erőt nyújt a történelmi pillantás: 300 év előtt is itt seregelték egybe a Tisza két partjáról őseink Enyingi Török János védelme s Mélius Péter debreczeni lelkész elnöklete alatt, megszilárdították hitvallásunkat és önkormányzatos egyházalkotmányunkat . . . és 300 év után ide sereglett az országos zsinat, most másodszer gyűlésezik a kerületi Értekezlet. Minden erőszak elbukott, a hit és egyház szabadsága sértetlenül áll.

Oh használjuk fel e szabadságot nem a kétely és közöny terjesztésére; hanem az Isten ige, a hit, a vallásos életnek saját körünkben, kebleinkben, családi otthonunkban, közéletünkben érvényesítésére. E végett tegyük magunkévá az Értekezlet feladatát, csatlakozzunk hozzá tagok gyanánt. E polgár város kebelében üdvözljük az Értekezletet, kívánjunk áldást nemes munkájára s azon óhajást rebegjük, hogy századok múlva is meleg otthona, fogadó helye lehessen Debreczen a tiszta hit- és szeretet alapján álló vallásos gyűléseknek.

Debreczen, 1898. szeptember 6.

Balogh Ferencz, hittanár.

gyek

y egész
remény
me leg-
mindig

dar

—10—5

Higanyt nem tartalmaz.

— A szabadelvű-párt értekezlete. A szabadelvű-párt tegnap este 7 órakor Podmaniczky báró elnöklete alatt értekezletet tartott, Bánffy báró miniszterelnök bejelenté, hogy Lukács pénzügyminiszter pénteken betérjeszti a budgetet, szombaton megkezdik a kérvények tárgyalását.

A helyzetről szólva kijelenti, hogy válság nincs, nem is volt. Nem tagadja, volt egy pillanat, mikor fenforgott a veszély, hogy a kiegyezés tárgyalása nem fog programszerűen lefolyni, ez a veszedelem egyelőre elmúlt. A Reichsrathot összehívták s így megvan a lehetőség a kiegyezés alkotmányos elintézésére. A kormányt azonban a Reichsrath munkaképtelensége se fogja készületlenül találni. A kormány híve a közös vámterületnek nemcsak politikai, hanem gazdasági okokból is s annak fenntartására mindent megtesz a törvények keretében. Jogfeladásról szó sem lehet. A párt lelkes éljenzéssel fogadta a nyilatkozatot.

Országgyűlés.

Budapest, szeptember 5.

A Ház kapuja elé sűrűn ömlik a koesi. Frissen, ki kellőleg nekigömbölyödve, ki meg ezé irányosan lesóványkodva pattannak ki a kipihent törvényhozók.

Egy kicsit — lesült a törvényhozás. A honatyák egy esomó egészséges vidéki barnaságot hoztak magukkal az arcukon.

Benn a teremben csak annyi a változás, hogy az egyes helyeken a padfelületeket új viaszkos vászonnal borították be a háznagy, ahol a régi vászon lekoptott a sok törvényhozásban. Így egy kicsit megtarkult a régi kép.

Déli harangszó idejére olyan a terem, mint egy zsi bongó méhraj. Tömör csapatokban vonult be a törvényhozás. A sok régi arc között feltűnik egy némileg Wekerlére hasonlatos új arc. For-

gách Antal, Balassa-Gyarmat új képviselője. Odault a beisó jobboldalra Berchtold Arthur gróf mellé.

Ugy félegy tájban dörgő éljenzés hangzik. Bánffy Dezső báró érkezett Perczel és Erdély miniszterek kíséretében. A jobboldali éljenre gunyos Hoch támadt a balvidéken. Erre az „ellenpróba” percekig tartó fergeteges éljenzés kerekedik jobbról, egyetlen hullámveréssel elsöpörve a balmenti próbálkozást.

Egyszerre villamossággal telik meg a zsufolt terem. Közben Szilágyi Dezső elfoglalta az elnöki széket. Miután végzett a bejelentésekkel és Perczel Béni jegyzővel felolvastatta a megnyitásról szóló királyi kéziratot — röviden üdvözölte a törvényhozást.

Megint nagy éljenzés támadt. Az elnököt éljenzették és itt a szélsőbal tüntetve erőlködött, hogy ő éljenezzen — hangosabban.

A mint eltűnt a zaj, felemelkedett Polónyi Géza.

Szaporán ömlött belőle a szó. A bennmaradt beszéd sűrű bugyogással igyekezett kifelé. Elmondotta, hogy mi fáj neki. Fáj neki, hogy míg a Ház szeptember 6-ig napolta el az üléseit, a legfelső kézirat szeptember 5-ig cselekedte ezt. Ezért nem tudott aludni Polónyi harmadfél hónapig és a jó Isten tudja, meddig nem fog még aludni, ha sürgős felvilágosítást nem kap arra, hogy vajjon 5-én vagy 6-án lesz a Ház első ülése. A jó Polónyi nem tudja, hogy ma van-e holnap, vagy holnap lesz ma. Már ez maga is fáj neki, de még jobban fáj, hogy Berzeviczy Albert elnököt szóhoz nem engedte, miután a királyi kézirat az ülést berekesztette.

Berzeviczy Albert alelnök azonnal megadta a választ. Kijelentette, hogy a mit tett, tette a házszabályok világos rendelkezési alapján, minden politikai érzélat és rejtett tendenzia nélkül a maga logikus felfogása és meggyőződése szerint. Preczedensül csak olyan eset szolgálhatna az ellenkező felfogás mellett, a mely alkotmányos jogaink teljes birtoka óta fordult elő. Ha a királyi kézirat felolvasása után egy képviselő még felszólalhat, az azonos jogok alapján szót követelhet minden képviselő, ez pedig hamarosan abszurdomhoz vezet.

— Ez az én egyéni nézetem; — fejezte be szavait Berzeviczy — magamat csalhatatlannak nem tartom, de azt teljes önérzettel kijelenthetem, hogy mikor az

elnöki székben ülök, soha más pártszempont és egyéb érdek, mint a házszabályok tiszteletben tartása, nem vezérel.

Szíves helyeslés hangzott fel a jobboldalon.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök a Ház megnyitási napjának vitás dátuma iránt adott felvilágosításokat a Háznak. Kimutatta, hogy semmiféle sérelem nem történt; titkos tendenzia a dolog mögött nem lappangott; a Ház jogain csorba nem esett. A lojális, őszinte nyilatkozat hatása alól még az ellenzék se tudta kivonni magát. Ellentmondás nem hangzott balról, a jobboldal pedig erősen helyeselt.

A Polónyi benrekedt beszéde körül kerekedett most egy kis vita. Horánszky Nándor helytelennek tartja Berzeviczy eljárását, de miután az a meggyőződése, hogy itt ezélatosság vagy szándékosság fenn nem forog, kéri a Házat, hogy térjen az eset felett napirendre. Valamivel haragosabban, de ugyanezt indítványozta Győry Elek is.

Most egyszerre keltek szólásra Pulszky Agoston és Molnár János.

— Pulszky képviselő urat illeti a szó — konstatálja az elnök.

— Ha úgy tetszik, én szívesen átengedem az elsőbbséget Molnár képviselő urnak; mondja Pulszky.

— Nem; köszönöm — szabódik a néppárti vezér, — majd csak a képviselő ur után.

Igy nagyobb biztonságban tudta az apró argumentumait.

Kemény és éles beszéd volt az, a mit Pulszky Agoston mondott. Zsibongott a balmező; pissegett és zugott egy-egy mélyen metsző vágás után.

— Preczedensek után kutatva — vágta oda a hegynek — önök preczedensekül hoztak fel olyan eseteket, a melyeknél rendkívüli időkben nagy emberek szerepeltek — most, mikor nincsenek rendkívüli idők és önök, a kik nem nagy emberek.

Őszinte, nagy derűtség hangzott fel a jobboldalon, a baloldal „nem nagyjai” pedig — tapsoltak, de már ez a taps sokkal kevésbé volt — őszinte. Az igaz, hogy a jókedvre nem is igen volt okuk. Berzeviczy álláspontja mellett érvelt tovább Pulszky olyan sikerrel, hogy a jobboldal minduntalan zajos helyeslésben tört ki.

Molnár János röviden szólott. Kijelenti, hogy neki vannak megjegyzései, fel is írta őket papírosra. Nem kevesebb van

TÁRCZA.

A virginia.

— Irta: Ujlaki Antal. —

A kórházi terem meztelen falai között sorjában fölállított ágyak matráczaírólt megtört szemek tekintete száll sóvárogva az ablakok felé.

Mi történhetett odakünn a világban? Tegnap még aranyos napfény sugárzott be a redőnyiláson s a betörő fénysugarak, mint vékony arany sodronyok futották be a kórtermet; olyan jól esett ez a kis fény, ez a kis sugár a sok betegnek.

Most homályos és még ridegebb a a terem. Semmi nincs, ami a világra emlékeztessen.

De mégis van valami. Ez a harangozás. Mikor megkondul a harang, a betegek tudják, hogy lepergett ismét egy óra az idő végtelenségéből. Ismerik már ezeket a hangokat és örömet okoz nekik a tudat, hogy betegsükből ismét elmúlt egy óra; de a harang megkondul máskor is, néha hatalmas bömböléssel zug végig s a kórterem ablakait megrázza; ilyenkor tudják a betegek, hogy odakünn

ünnepe, parádé készül. Népek ezrei tolonganak a lobogó-erdővel borított utcákban. Cifra ruhás boldog emberek, akik nem is sejtik, hogy nem az ékszerekben, hanem az egészségükben rejlik a kincs. — Mikor fűsértően, rendetlenül kong-bong a harang, izgatottság uralkodik a kórteremben. Senki sem hallotta a vészkiáltást, de mindenki tudja, hogy tűz van; mindenki nyugtalan, türelmetlen, sóvárogva néz az ablak felé. Ha kimehetne segítené ő is. Megtörténik, hogy szomorúan, busan szól a harang; mintha csak zugásával tele akarná sírni, sikoltani a világot. A sok beteg szív ilyenkor összeszorul a félelemtől. Temetésre harangoznak. A sok elsóványodott kar elomló testére huzza a takarót, betakarja fülét szemét. Nem akarja hallani a zugást, nem akarja látni a világot, el akar szunnyadni, hogy megszabaduljon az agyába tolakodó szomorú gondolatoktól.

Az a beteg fiatal ember, aki csak az imént is még fennült, kis tükört tartott kezében s pödörgette bajuszát, most a paplan alá bujt. Ő legjobban retteg a haláltól. Folyton arról beszélt, hogy ő a jövő héten ide, meg oda utazik, meglátogatja a sógorát, a ki még jobban tud

inni, mint ő; meg fogja lepni barátait s aztán lopva beszökik egy alacsony ház kis kapuján, be a szobába, elbukik a szekrény mögé s mikor hazajön kedvese, lábujjhegyen elősfordál, hátul derekon csipi a kedvest és megcsókolja az arcát. Két hónap óta mindennap elmondja ezt a beteg.

— A jövő héten utazom . . . A jövő héten.

Hanem az a jövő hét nagyon messze van. Eltelik sok-sok nap s az ápolónő mindennap azt mondja a fiatal embernek:

— Nem ezen a héten kell utaznia, hanem a jövő héten.

Napról-napra türelmetlenebb, izgatottabb lesz a tüdővésztes beteg. Folyton terveket kovácsol, új meg új eszméi vannak mindennap, tele van reménnyel, bizalommal. Csak akkor csügged el, ha halottat visznek végig a folyosón.

Ilyenkor magára huzza a takarót s egész nap szavát sem lehet venni. — Ha hozzá lép az ápolónő könyves szemekkel pislog rá, remegő arcza halálsápadt lesz az ijedségtől, félelemtől. Mindenüti ürességet lát, üres sivar a terem, üres a lelke, mintha megfagyott volna benne minden

neki, mint három. De nem mondja el őket, mert rövid akar lenni. Ezt az akaratát keresztül is vitte. Rövid volt, de semmit se mondott.

Szalay Károly, Berzeviczy Albert ellenében Szilágyi Dezső elnök egy régebbi nyilatkozatára hivatkozott. Arra kérte az elnököt, hogy nyilatkozzék e kérdésben.

— Szólni senki se kívánván, a vitát bezárom! — szól Szilágyi Dezső.

— Hát nem nyilatkozik? sürgetik balról.

— Miután egyszer már nyilatkoztam, nincs miért újból nyilatkozzom! — szól Szilágyi, a miért azután megtapsolta a szélsőbal.

Bethlen András grófot parentálta el azután néhány meleg szóval az elnök, azután jelentette, hogy a hadügyminiszter meghívta a Hazát a VI. Károly császár című hadihajó vízrebocsátására.

— Kérjük felolvasni! — zugják balról.

Megtörtént. A végén felálltak a jókedvű szélbaliak.

— Csak azért kértük, hogy kijelentsük, hogy nem megyünk el.

— Ez az önök dolga! — mondja Szilágyi és ezzel vége is az ülésnek.

Holnap déli tizenkét órakor állapítja meg a Ház további napirendjét.

A főrendiház ülése.

Az elnöki széken fekete diszmagyarban ült a főrendiház eddigi alelnöke, máától fogva elnöke Károlyi Tibor gróf.

Miután tullestek a betérjésekben, Cziráky Antal gróf jegyző felolvasta a Felsőházi királyi leiratát, a melyben a néhai Tóth Vilmos elhunytával megüresedett főrendiházi elnöki székre — őszintén kedvelt hívet „tekintetes és nagyságos Károlyi Tibor urat“, alelnöki székébe pedig őszintén kedvelt hívet „nemzetes és vitélő“ Daruváry Alajos urat nevezi ki a király. Mindjárt felemelkedett az új elnök és igen eszinos kis beszédben köszönt meg a kitüntetést, ígérve, hogy mindig lelkesedéssel és pártatlanul fogja betölteni tisztét. Firezák munkácsi püspök meleg szavakban üdvözölte a két új elnököt. ezután Daruváry Alajos is köszönetet mondott a kitüntetésért.

gondolat; nem érzi a szívét, csak a halálfélelem érzése tölti el egész bensejét.

Ha meghalna!

Sohasem járna többé a földön, a házak mellett, a fák alatt, az emberek között.

Sohasem beszélne azokkal, a kiket szeret.

Egész éjszaka nem alszik. Reggel elszunnyad s dél felé, mikor felébred, ágya mellett áll az ápolónő, kezében orvosságot és kis kanalat tart.

— Nem kell, — szól a beteg s daczosan tolja el magától az ápolónő kezét.

Pedig az orvos azt mondta az ápolónőnek, hogy az orvosságot minden áron be kell vettetni a beteggel. Az orvosság erős nagyon, kissé kábult lesz tőle, de azután könnyebben érzi majd magát.

Hiába minden rábeszélés, a tüdővész fiatal ember hajthatatlan.

— Alkudjunk meg, — szól az ápolónő. Ha beveszi az orvosságot, kieszközlök a doktor urtól egy virginíát.

Lesoványodott, fakó arca tölderül a betegnek, szemében megcsillan a remény sugara.

— Igazán? Egy virginíát? Akkor jobban is leszek már; a jövő héten uta-

Fazekas sirja.

Debreczen, szeptember 6.

— Adakozások Fazekas Mihály síremlékére

Azt a kegyeletes mozgalmat, mely Fazekas Mihály elhanyagolt sirhalma fölé emelendő emlékoszlop érdekében megindult, a fővárosi sajtó is kivétel nélkül melegen üdvözli. Ez az eszme — hangzik a közvélemény organumainak szava — mindenestre szép eszme; a rég porladó író méltán megérdemli a kegyelet az adóját szülővárosától. — Debreczen közönsége, — semmi kétségünk benne, le is rója ezen tartozását. Ez a lelkes közönség egészen a maga erejéből remek érc-szobrot emelt Csokonainak, ki legelső sorban Debreczené volt. Fazekas Mihály is e városnak szülötte, a kire már kortársai is büszkeséggel tekintettek, az utódok is a város dícsőségének tarthatják, hogy egy debreczeni polgár nevéhez fűződik az első magyar fűvészkönyv készítése; hogy egy debreczeni polgár már e század elején bátorsággal emelte föl szavát, a satyra fegyverét, az elnyomott jobbágyság érdekében. Ennyi érdem méltó arra, hogy legalább egy szerény sírkő jelölje a vitéz katonának, a tevékeny polgárnak, a hivatott költőnek, a híres tudósnek sírhelyét. A kegyeletes eszme nagy áldozatot senkitől se követel; csupán egy — egy parányit; egy-egy fillért mindenkitől, kinek tehetségében áll. Már pedig Debreczenben sok ember és sok intézet adhat valamit megerőltetés nélkül. A szükséges összeg, pár száz forint, így hamar összegyűl s már a tavasszal megünnepelhetjük Csokonai kortársa, és barátja, Debreczen másik kedvelt költője síremlékének leleplezését; széleskörű, országos jellegű ünnepélylyel, melyet nem csupán Debreczen közönsége fog megülni, hanem a hazai egész irodalmi világ és a magyar természettudomány is. — Lapunk szerkesztősége ezennel megindítja a gyűjtést a síremlékre három frttal. Minden adományt nyilvánosan nyugtázzunk s Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester ur kezébe tesszük le, ki — úgy tudjuk, — hogy barátja a fölvetett eszmének s közelebb értekezletet is szándékozik összehívni a nemes ügy érdekében. Egyébiránt különösen bizunk a főiskolai tanári kar és a lelkes tanuló ifjúság buzgalmaiban. A tanuló ifjúság krajezárjaiból jelentékeny összeg gyűlhet be. Felhívjuk e síremlékre a helybeli

pénzintézetek nagybecsű figyelmét is. Közeledik az az idő, midőn a pénzintézetek igazgatósága javaslatba hozza a jótékony czélokra megszavazandó összegeket. Ne feledkezzenek meg hát Fazekas Mihály síremlékéről. Ez ugyan nem jótékony ügy, de még is olyan szép, olyan nemes, hogy attól nem lehet megtagadni a támogatást, mely bizonyára nem ellenkezik egyetlenegy pénzintézet és iparvállalat szabályaival sem. Kívánatos volna végül, ha a helybeli fiatalság a farsang folyamán egy tánc-mulatságot rendezne az emlékkő javára. Az ügyet ujjal melegen ajánljuk a nemes érzelmű debreczeni közönség jóakaratu pártfogásába.

Adakoztak:

„Debreczeni Ellenőr“ szerkesztősége 3 frt.

„Senki többet!“

E két irónikus szót jegyzette valaki akkoriban e czikk után, mely a Debr. Ellenőr-ben 1888. nov. 29 én, tehát 10 esztendővel ezelőtt jelent meg. Lenyomattuk e szép fölhívást ujjal egész terjedelmében, mert most sem szólhatnánk Debreczen társadalmához ékeesebben, meggyőzőbben e soroknál, melyek valószínűleg az akkori szerkesztő költői tollából kerültek ki. De reprodukáljuk a fölhívást azért is, mert hisszük, hogy most már több bizalommal lehetünk a debreczeni közönséghez, mint akkor, midőn a Mátyás Lajos Fazekas életrajzának megjelenése folytán fölbuzdult néhány irón és tanáron kívül a nagyközönség többi része — uti facta lopuuntur — érzéketlen maradt egy oly régi nagy emberünk emléke iránt, minő Fazekas Mihály volt.

Hát! Istennek, azóta Debreczenben sokat változtak a viszonyok. A néhai felolvasókör hamvaiból főnixként megújodva életre támadt „Csokonai-Kör“ eddigi működése alatt is igen sokat tett nagyjaink emlékezetének megőrzése körül s épen az idén díszes emléktáblával jelölte meg a költő Fazekasnak, a „Ludas Matyi“ hírneves szerzőjének lakóhelyét, hol a szép házikert hűvös bírsalma lugasában oly sok kedves baráti órát töltött együtt Csokonaiával, borozgatván a jófajta jankáival telt két zöld órosból. — Mint tudósunk pedig az a kőszilop jelzi emléket, melyet az ő és Diószegi tiszteltére a 60 as években a budapesti egyetemi fűvészkertben állítottak. — Őrzi továbbá nevét a budapesti tisztviselőtelep egy utcájára, melyet pár éve a „Termé-

zom. Adja ide az orvosságot. De várjon. Esküdjék az Istenre, hogy nem csal meg.

Nem szabad habozni, remegni, nehogy elárulja magát az ápolónő. Sőt mosolyog, föltartja három ujját s megesküszik az élő Istenre, gyermekeinek boldogságára, hogy a főorvostól kieszközlök egy virginíát.

Most aztán az egész orvosságot bevette a beteg.

Másnap reggel a tüdővész fiatal ember amint kiköhögte magát, első szava volt az ápolónőhöz:

— Hol a virginia?

— Meg van! Meg van!

— Adja ide, hisz megesküdött.

— Pszt. A betegek meghallják.

Odahajolt s a fülébe sugta:

— Eldugtam a virginíát a másik szobában a fiókba.

Osszekulesolta esontos kezét s remegő hangon kérte:

— Ugy-e én mindig nagyon szerettem magát? Most is szeretem. Minden kívánságát teljesítem. Teljesítse az én kívánságomat is.

— Ah, nem akarja ideadni a virginíát? Pedig megesküdött!

A virginíát kieszközlöttem az orvos-

tól, el van zárva fiókomba. De lássa a füst ma még megártana annak az öreg betegnek. Várjon holnapig. Az isten megfogja áldani, ha ma lemond a virginíáról.

Az ápolónő könnyeket morzsolgatótt szét ránczos arcán, a tüdővész fiatalember gondolkozott. Végre halkán megszólalt.

— Nagyon, nagyon szeretnék szivarozni, de várok holnapig.

Es elmúlt sok, sok nap. Az ápolónő mindennap sirva beszélte le a fiatalembert, hogy várjon holnapig.

— Holnap aztán elszívhatja a virginíát, jobban lesz az a szegény öreg ember.

Egyszer már nem tudott kitérni a fiatalember kérése elől. Esküszőgőnek nevezte, aki isten nevét hiába ajkára veszi. A babonás asszony ijedten támolygott ki. Leült az asztal mellé, kihuzta a fiókot s kivette belőle a virginíát. Szakadó szível botorkált be a kórterembe. Odalépett kedvencz betegé ágyához, de a mint egy pillantást vetett annak merevedett arcára, sikoltva ejtette ki kezéből az elszáradt, fonnyadt virginíát.

szettudományi Társulat⁴ lelkes indítványára nevezték el róla (s egy másikat Diószegiről); végre legujjabbán itt szülővárosában ismeri nevét egy utoza.

Fazekas Mihály *sirja* azonban mind-
eddig *jeltelenül* domborul a Kossuth-
utezai temetőben, sőt idestova még a helye
is feledésbe megy s ha nem lesz többé
az a néhány öreg ember, aki még tudja
a helyet, az új nemzedék csak bizonyta-
lanul puhatólódva fogja keresni a derék
költő tudós hamvait.

Most még könnyű szerrel kijelölhető
a sírhely. — Főiskolánk egyik érdemes
nyugalmazott tanára: Tóth József, ki az
Aranyi család révén rokonságba jutott
Fazekással, bizonyára legilletékesebb volna
a meghatározására; ő mentette meg a
feledéstől azon fél hexametert is — mag-
num sine crimine nomen, — mely a Lósi
Imre szénior gyönyörű latin epitaphiumá-
ból a korhadó fejfán az 50 es években
még olvasható volt. — Egy másik, fiatal-
abb polgártársunk is emlékszik még
diákkorából arra, hogy Arany István pro-
fesszor az 50 es évek elején, kis leánya
temetésekor őt kikísérő tanítványainak
fájdalmas zokogása közben, meghatottan
mutatta a Fazekas sírhalmát, mely a
Diószegi és Aranyi család hantja között
volt.

Nos, tehát most már csakugyan itt
az ideje, hogy fölvegyük a tíz éve elejtett
fonalat, melynek megszakadását a közlött
eredménytelen felhívás jelzi. *Föl kell
kutatni a sirt*, megállapítani pontosan a
helyét s Debreczen — a Fazekas szülő-
városa — állítson fölé méltó síroszlopot,
helyrehozván a több mint félszázados
mulasztást s leróván az oly sokáig késett
kegyeletos áldozatot a rég elhunytak
dicső emléke iránt.

A „Csokonai-kör“ emléktáblával
látta el a költő házat; a sírkő felállítá-
sára nézve most már a *főiskola ifjusá-
gától* várjuk a kezdeményezést és a leg-
főbb szellemi közreműködést. Az az ifju-
ság, mely a 60 as évek elején műkedvelő
előadások jövedelméből oly szép összeget
tudott összehozni elhunyt jelesének, Nagy
Imrének emlékére, hisszük, hogy most
sem tagadja meg magát s minden tőle
telhetőt megtesz, hogy a nagyközönség
bevonásával a szabad szellemű költőnek
és érdemes tudósnak síremlékére miha-
marabb előteremtessék a szükséges összeg
s a *botanizáló diákok* lelkes csapata
Debreczen nagy természettudósának nevét
ezenül ne csak a „Magyar Fűvészkönyv“
czimlapjáról ismerje, hanem lássa ott a
temető nyugalmas esőndjében, a természet
ölen is, és sírját megkoszorúzhassa az
elismerésnek élő virágaival.

De elvárjuk Debreczen város egész
lakosságának erkölcsi és anyagi támoga-
tását is a kiváló polgár, az igaz ember
emléke iránt, kinek nemes lelkületét visz-
szatükörözte az egész élete s élénken jel-
lemzik különösen katonakorának epizód-
jai s kinek halálakor (1828.) a debreczeni
ev. ref. egyházközség anyakönyvébe —
ritka és szokatlan megemlékezés gyanánt
— külön feljegyeztettek hallhatatlan ér-
demei és kiemeltetett jeles egyénisége.

Argyus.

Munkatársunk fenti cikkét a leg-
nagyobb készséggel és örömmel tesszük
magunkévá s óhajtvá, hogy az eszme
minél szélesebb körben és a társadalom
minden rétegében visszhangra találjon,
kivánatosnak tartanók, hogy a gyűjtés
ne csak egy helyen, de minél számosabb
irányban eszközöltessék; ép ezért részünk-
ről is szívesen fogadunk és nyugtázunk
adományokat — egyben öt frttal megújít-
ván 10 évvel ezelőtti aláírásunkat.

A Debreczeni Ellenőr szerkesztősége.

Egyházkerületi értekezlet.

— Az irodalmi szakosztály ülése. —

Debreczen, szeptember 6.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület
egyházi értekezlete ma reggel kezdődött
az előkészítő ülésekkel. És pedig reggel
9 órakor az irodalmi szakosztály ülésével
melyet *Gulyás Lajos* kisújszállási ev. ref.
lelkész hívott össze és nyitott meg.

Az ülésen megjelentek: *Balogh*
Ferencz hittanár, dr. *Bartha Béla* jogkari
dekán, *Csiky Lajos* theol. dekán, *Dicsőfi*
József lelkész és *Szabó János* esperes.
Elmaradásukat kimentették: dr. *Imre*
József (H.-M.-Vásárhely), K. *Tóth Kálmán*
(Debreczen) és dr. *Thaly Kálmán* (Buda-
pest.)

A gyűlés első tárgya a megalakulás
volt. Elnökké *Gulyás Lajos*, jegyzővé
Csiky Lajos választották.

Dr. *Bartha Béla* volt az első előadó,
ki *Bartha Mór*nak, a Debreczen szer-
kesztőjének, a *protestáns napilap* létesí-
tése ügyében tett indítványára vonatkozó
lag, bizottság kiküldését kéri.

Balogh Ferencz a lap kezdését igen
nehéznek tartja, egyrészt azért, mert nem
látja helyesnek, hogy míg az országgyű-
lés vezérférfiai az egyháznak ezt a szük-
ségét be nem látják, másrészt pedig álta-
lános politikai szempontból, a melynek
tekintetében éppen a reformátusság két
nagy pártra van szakadva, úgy hogy ha
a szükség beáll is, azt csak két külön-
böző politikai pártokat szolgáló napilap
elégitheti ki, ezt pedig a protestantizmus
ma még meg nem bírja. Ő tehát nem
látja az időt elérkezettnek.

Csiky Lajos éppen a *Balogh Ferencz*
által felhozottak megvitathatása tekinte-
tében látja szükségesnek a bizottság ki-
küldését.

Dicsőfi József el tudja képzelni a
protestáns napilapot anélkül is, hogy az
politikai pártot szolgálja, sőt azt egyene-
sen veszedelmesnek tartja, hogy *Balogh*
Ferencz tervezete szerint a protestánsokat
két pártra szakítsák két lap alapításával,
hiszen már most is belemerült a protes-
táns közélet a politikába. Ezeknek a kér-
désének megbecsülésére okvetlenül szük-
séges a bizottság kiküldése.

A szakosztály a református egyház
érdekeinek a magyar országos sajtóban
leendő méltó képviselőjét, esetleg egy
protestáns napilap létesítését szükséges-
nek tartja s a kérdés minden részleteinek
megvitatására *Szell Farkas* elnöklele alatt
dr. *Bartha Béla*, dr. *Thaly Kálmán*, *Di-
csőfi József*, dr. *Várady Zsigmond*, dr.
Imre József, *Szeremley Samu* tagokból
bizottságot küld ki azzal, hogy javaslatát
a jövő évi közgyűlésig dolgozza ki s e
határozatról a holnapi közgyűlésnek je-
lentést tesz.

Másik nagyfontosságú tárgya volt a
szakosztályi ülésnek a Téli Ujság állan-
dósítása, melyet Nagy Lajos konyári lel-
kész hozott indítványba. Az irodalmi szak-
osztály a Téli Ujságnak állandósítását
szükségesnek tartja s ez irányban az azt
kiadó Békés-Bánati egyházmegye vallásos
iratokat terjesztő társulatot megkeresi, az
egyházkerületi közgyűlést pedig felkéri,
hogy az ügy állandósítandó népszerű kis
lapot saját kiadásába vegye át.

A harmadik tárgy dr. *Bartók Jenő*
indítványa volt a teológiai tudományos
irodalom tárgyában. A szakosztály egy
Dicsőfi József elnöklele alatt *Mitrovics*
Gyula és a debreczeni teol. tanárokból
álló bizottságnak adta ki az indítványt.

Az irodalmi szakosztály ezzel a rá-
bizott teendőket elvégezte s megkezdte a
maga kezdeményező működését. Neveze
lesen indítványt tesz a nagy választmány
elő, hogy az egyes előadások után vita
rendszeresítessék akként, hogy az előadók
csak 25 perczig szólhatnak, utánna pedig

mindenki legfeljebb 5 perczen át hozzá
szólhason az illető tárgyhöz, végül pedig,
hogy az értekezlet programjában ezen-
túl mindig vételessék fel legalább egy tu-
dományos előadás.

Ezzel a gyűlés véget ért.

Az egyházi adózás kérdése.

Délelőtt 11 órakor az értekezlet má-
sik bizottsága gyűlt egybe a kollégium kis
tanácsstermébe, hogy a holnapi gyűlés elé
javaslatot terjeszen és pedig az, melyet az
egyetemi *egyházi adózás rendezésének*
átalakítását célzó munkálatot készíti,
melynek tagjai: *Kiss Albert* mint elnök,
Dicsőfi József, dr. *Bartha Béla* mint
jegyző, melynek azonban csak régi ülésé-
ről szóló jegyzőkönyvét kellett hitelesíteni

Tanügy.

* **A kereskedő tanonciskola** növendé-
kei f. hó 8-án és 11-én d. e. 10—12 órák-
ban iratkozhatnak be; a javítóvizgála-
tokat is az utóbbi napokon tartják meg;
a rendszeres tanítás pedig 18-án kezdő-
dik. A beiratáshoz szükséges főlveteli
lap, melynek rovatai közoktatásügyi mi-
nister f. évi 2365. sz. rendelete értelmé-
ben töltendő be és mely adatoknak hi-
telességeért a főnök aláírásával szavatol,
a Kereskedelmi Akadémia háznagyi hi-
vatalában kapható.

* **A női kereskedelmi tanfolyamra**
többen jelentkeztek, mint a mennyi föl-
vehető lett volna, tehát túl a megállapi-
tott 30-as létszámon. E tanfolyamot f. hó
11-én d. e. 11 órakor nyitják meg s az
előadásokat következő napon kezdik.

* **Iparos tanonciskolák megnyitása.**
Az alsófoku iparos tanonciskolában a
tanítások szept. hó 6-án megkezdődnek.
Az ujon szerződöttök beírás végett a II.
kerület, Csapó utca 33 szám alatt jelent-
kezzenek. Dóczy Gedeon, ip. tanonciskola
igazgató.

NAPI HIREK.

Tájékoztató.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órakor csak
esetleg kétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem
vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik
oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

— **Lapunk felelős szerkesztője** a
menyházi fürdőből haza érkezett és a
mai nappal a lap szerkesztését átvette.

— **Egyházkerületi értekezlet.** Hol-
nap ünnepe lesz Debreczennek. Falai kö-
zött üdvözölheti a tiszántuli nagy ref.
egyházkerület igen sok papi és világi
előkelőségét, a kerületi egyházi értekez-
let közgyűlése alkalmából, amelyre eddig
százán jelentkeztek a kerület minden ré-
széből s a tagok legnagyobb része már
tegnap este és ma délelőtt megérkezett,
mert az előkészítő ülések már ma délelőtt
megkezdődtek.

Ma kedden, d. u. 4 ó. az értekezlet nagy
választmányva tart ülést, este 8 órakor
pedig ismerkedési estély lesz.

Különösen felhívjuk a közönség
figyelmét a szerdán reggel 9 órakor a
nagytemplomban tartandó istentiszteletre,
amelyen *Erdős József* debreczeni thl.
tanár fog predikálni s kérjük a hitű
lakosság tömeges megjelenését.

Az értekezlet közgyűlésnek sorrendje
a következő:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. A nagybányai ev. ref. egyházmegye
lelkészi értekezletének javaslata az *egyházi
fegyelem gyakorlásáról*.
3. Az egyházi adózásról szóló reform-
javaslata vonatkozólag bizottsági jelentés.

4. Indítvány és indokolás az *egyházi statisztikáról* Barta Béla dr. értekezleti jegyzőtől.

5. A *diakonissa-képző intézetre* vonatkozólag nt. esperes urak és a debreczeni presbyterium nyilatkozata.

6. Az *alapszabályok revíziója* tárgyában bizottsági javaslat.

7. Az irodalmi szakosztály véleményes jelentése Bartha Mór, Nagy Lajos és Bartók Jenő dr. lelkészek indítványairól.

8. A nevelésügyi szakosztály véleményes jelentése, a *Szalmárott felállítatni tervezett tanítónőképzede* felől.

9. Az *egyházársadalmi szakosztály* megalakulásáról jelentés.

10. Az egyházkerületi egyházi értekezlet és az egyes lelkészi értekezletek tagjainak viszonyáról és jogairól bizottsági vélemény.

11. Jelentés a tagok létszámáról s a pénztár állapotáról.

— **A város költségvetése.** A szeptemberi városi közgyűlésre nagy dolgok vannak készülöben. A nagyok között is a legnagyobb minden bizonyítvánnyal a házi-pénztár 1899-dik évi költségvetése, amely elé, mióta pótdával kénytelen tömögetni Debreczen városa is a defizites nyilatkozat, kétszeres érdeklődéssel tekint minden civis. Tegnap este az 5—6 óra között tartott rendkívüli ülésen tette le Szabó József főszámvevő a tanács asztalára a büdészet hónalnyi paksamétáját. — Számadatokkal a költségvetésből ezuttal még nem szolgálhatunk, csupán annyit mondhatunk, némi megnyugtatóul az aggódó polgári kebleknek, hogy a községi pótdó emelése, amely az idén 32°/_oos, a jövő évben *elkerülhető lesz.* A tanács a költségvetést szeptember hó 7-dikétől kezdve közszemlére kitétetni rendelte a számvevő hivatalban; tárgyalás végett pedig a szakbizottságokhoz utasította.

— **Athelyezés.** Kőrmeny Imre hadnagyot a debreczeni 3. honvédegyalozredtől *Beszterczére* a 22. gy. e. áthelyezték.

— **A király a csorbai tónál.** Liptó-Szentmiklósról írja levelezőnk: A király csorbai látogatása alkalmából Liptóvár megye hatósága és közönsége lázas sietőséggel végzi a még szükséges előkészületeket. Kürthy Lajos es. és kir. kamarás, a megye főispánja, valamint Palugyay Gyula alispán és Komor Arnold kir. mérnök, a lipótmegyei államépítészeti hivatal főnöke, csaknem mindennap kiutaznak a tóhoz a diszítésre vonatkozó és a rendfenntartás érdekében még megteendő intézkedések foganatosítása végett. Már részletesen meg van állapítva a felségnek a tónál tartózkodása ideje, a dejeuner menuje, az azon résztvevők névsora stb. Ezek szerint a király szeptember 12-én, mához egy hétre, délelőtt 10 óra tájban fog érkezni poprádi bérkocsin a Tátrafüred felől fölvonuló ugynevezett turista-uton a József-lakhoz, ahol a megérkezés után nyomban megkezdődött a dejeuner. Királyunk ő felségén kívül a két főhadsegéd, gróf Paar Ede lovassági tábornok és almenburgi Bolfras Arthur altábornagy, továbbá Beck vezérkari főnök, Hohenlohe herceg, báró Fejérváry honvédelmi miniszter, gróf Csáky Zéno szepesi főispán, Kürthy Lajos es. és kir. kamarás, lipótmegyei főispán, Raisz Aladár szepesi, Palugyay Gyula lipóti alispán és a csorbai tó tulajdonosa, a vendéglátó háziur, id. gömöri Szentiványi József fognak a dejeuner-en résztvenni. A menu a következő lesz: bouillon, pisztráng, fogoly, borju-kotlet, sajt és gyümölcs. Miután az egész ott tartózkodás csak mintegy 35 perczre van tervbe véve, a tálalás a lehető leggyorsabban történik majd. — Szigoruan ki van kötve, hogy az elősoroltaknál több fogás

az asztalra ne is kerüljön. — Dejeuner után a király valószínűleg a tó festői szép környékének megtekintésére fog néhány perczet szánni s azután gyalogszerrel a fogaskerekű vasut felső állomásához sétál, ahonnan a vonat lehozza Csorbára. Itt a felséget udvari vonat várja majd, a mely egyenesen a hadgyakorlatok színhelyére robog. A fogaskerekű vasút alsó részét környező tisztáson fog gyülekezni festői csoportokban a környék népe, a földműves nép, amely valószínűleg néhány ezer főből álló tömeg képvisel. Hogy a királyt és kíséretét vivő fogatok szabad közlekedése biztosíttassék, szept. 12-én délelőtt a Füred és a Csorbai tó közötti turista uton mindennemű forgalom el lesz tiltva. A rendfenntartás érdekében s a közönség kényelmére jelvényes polgári rendezők lesznek kiküldve. Legutóbb Sélley miniszteri tanácsos is fenn járt Csorbán, hogy személyesen szerezzen meggyőződést az előkészületekről s megállapítsa a rendfenntartás módozatait. A miniszteri tanácsos szigorú intézkedéseket tett s egyebek közt az utkavicsoló czigány napszamosok eltávolítását is elrendelte, amit az ujvári járás főszolgabírája foganatosít majd.

— **Utadó költségvetés.** Debreczen város 1899 és 1900 évi utadóköltségvetését tegnapi ülésében tárgyalta a közigazgatási bizottság. Mindazon adófizetőkre nézve, kiknek utadója a százalék szerint kivetés alapjául három kézi napszám értékét, illetőleg a legalább két igavonó állattal bíró adófizetőknek egy igásnapszám értékét meg nem haladja a., három kézi napszámértéke 1 frt 50 kr., b., egy igás napszám értéke 2 frt 50 krban állapított meg. A százalék szerint fizetőkre nézve pedig az utadó az egyenes állami sđó 10°/_o-ában szabattott ki. Ezek alapján a költségvetés végösszegei így alakulnak:

Bevétel 1899 ben 88797 frt. 58 kr. — 1900-ban 62540 frt 56 kr.

Kiadás 1899-ben 58134 frt 44 kr., 1900-ban 69198 frt 96 kr.

— **A legifjabb honatyá esküvője.** Hegedüs Loránd az országgyűlési képviselő, Hegedüs Sándornak a fia, f. hó 24 ikén tartja esküvőjét a Kálvin-tér ref. templomban Navratil Margittal, Navratil egyetemi tanár leányával.

— **Az erdőőri és vadőri szakvizsgák.** Az erdőőri szakvizsgák folyó évi október 18-án és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Beszterczében, Miskolczon, Kassán, Máramaros-Szigeten, Debreczenben, Kolozsvárt, Székelyudvarhelyen, Brassóban, Nagy Szebenben, Temesvárt, Zomborban, Pécsen és Szombathelyen, — vadőri vizsgák pedig az erdőőri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsvárt a vármegye házában d. e. 9 órakor megkezdetnek és folytatólag megtartatnak. Felhivatnak mindazok, kik az erdőőri- vagy a vadőri szakvizsgát letenni szándékoznak, hogy hiteles bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat a vizsgák székelyére nézve illetékes kir. erdőfelügyelőhöz folyó évi szept. hó 30-ig nyujtsák be.

— **Népgyűlés az önálló vámterület mellett.** Az országgyűlési függetlenségi párt pénteken délután Kossuth Ferenc elnöklete alatt gyűlést tartott. A gyűlés a párt Kossuth Ferenc javaslatára határozatilag kimondta, hogy az önálló vámterület mellett tőle telhető agitációt fog kifejteni. Ebből a czélból 18-án *Debreczenben* népgyűlést tart. E gyűlésen itt lesznek a függetlenségi párt szilpos tagjai is, mint *Eötvös Károly, Thaly Kálmán* stb.

— **A főispán esküvője.** Segesvárról jelenti levelezőnk, hogy Csik-szent-domokosi Sándor László es. és kir. kamarás, nagyküüllővármegyei főispán, szeptember 3-án reggel tartotta esküvőjét a segesvári róm. kath. templomban gálfalvi Nagy Lujza kisasszonnyal. Az új pár a fényes esküvő után a férj daczka-madarasi birtokára utazott.

— **A színészeti kiállításra** már két érdekes küldemény érkezett be. Az egyik tárgy egy bronztokba zárt ezüst érem, készítettet a debreczeni állandó színház felépítésének emlékére 1865-ben. Beküldője *Than Gyula.* A másik emléktárgy: 1870-ben az intendatura fénykorában itt működött debreczeni színtársulat első rendű tagjainak arcképesarnoka, melyen Blaha Lujza, Törökne Szakáll Róza, Tennerné Hetényi Laura, a Foltényi, Mándoki, Zöldi, Dalnoki és Beresényi Párok, Vizvári Gyula, Együd, Gerécs Dalfi, Philippovics és Szomolnoki Erzsébet arcképei láthatók. — E képesportozatot özv. *Komlóssy Imréné* urhölgy küldötte be.

— **Az országos dalos-szövetség reformja.** Régebbi keletű már az az elégedetlenség, a mely az egyes dalárdákat és az országos dalos-szövetséget egymástól mind távolabb és távolabb viszi. Ezt akarva, nem akarva, a központban is kezdték már belátni, mert egyik közgyűlésen a *debreczeni dalegyület* indítványára szűkebb körű bizottságot küldtek ki, a mely hivatta van a *kerületi dalos-szövetségeket megalakítani* az orsz. dalos-szövetség keretében. A kiküldött bizottság a kerületi dalos-szövetségek szervezetének munkálataival és az új szervezet főbb irányító pontjaival annyira tisztában és készen van már, hogy a bizottság — mint a Magyarország írja, — szeptember hó második felében már megkezdí tárgyalásait Debreczenben.

— **Megszökött takarékpénztári könyvvezető.** Közöltük röviden, hogy Palotai Mórész kaposvári lakos, a kaposvári takarékpénztár könyvvezetője, aki igazgatójától 3 napi szabadságot kért, augusztus 30-án, amikor a szabadsága letelt, nem jelent meg a hivatalában. Tudósítónk azt jelenti most, hogy Palotai máig sem adott életjelt magáról, az igazgató pedig rájött, hogy egy 2600 forintos pénzeslevél tartalma, meg egy leszámítolás végett rábizott 1100 forintos váltó értéke nála maradt. A fölfedezés nagy feltűnést keltett, mert Palotai eddig a legkorrektebbnek tartott hivatalnok volt az intézetnek. Különben családos ember s a kaposvári temetkezési együletnek is pénztárnoka és könyvvezetője volt. A vizsgálóbíró megindította a nyomozást s elrendelte az eltűnt könyvelő köröztesét.

— **Három öngyilkosság.** A vármegye területén ismét hárman dobták el maguktól az életet. H. Böszörményben Lovas Juliánna 48 éves jómódu asszony ösmeretlen okból megmérgezte magát. — Barta Ilona 18 éves leány pedig gyufaföldet ivott, mert nem lehetett azé, kit szive választott. — Nádudvaron *Vida Józsefné* gyógyíthatlan betegsége miatt a kutba ugrott s meghalt.

— **Baleset a színház építésénél.** Tegnap délután komolyabb természetű baleset történt a színháznál. Egy *Szabó* nevű munkás saját vigyázatlansága folytán leesett a magas álványról s bal lábát eltörte. A sérültet Altman Béla dr. vette ápolás alá.

— **Szerencsétlenség a vonaton.** A baja-zombor-ujvidéki helyi érdekű vasut 601. számú mozdonyán véres baleset történt, amely aligha életébe nem kerül a vonatvezetőnek. Amint ugyanis a vonat a garai pályaudvarba berobogott, nagyot zökent s Krausz Andor vonatvezető

Megfogta a vészszípót és kihajolt, hogy a zökkenés okát megtekintse. Ebben a pillanatban az itató kut daruja, amely kissé befelé volt hajolva, úgy fejbe vágta, hogy a mozdonyvezető eszméletlenül zuhant le a mozdonyról. Haldokolva vitték el Zomborban lakó családjához. A vonat két órai késés után egy Zomborból külön mozdonyon érkezett vezetővel folytatta az utját.

Az elecskai vasúti szerencsétlenség.
A nyitra—galgóczi vonalszakaszon Elecska állomás közelében szombaton történt személyvonat-kisiklás következtében, mint tudósítónk írja, a mozdony tökéletesen felfordult s mind a hat kereke az égnek állt. A mozdonyvezető egy ujját leszakította s a fejét betörte, de sérülése más-ként nem életveszélyes. Felfordult négy kocsija is a személyvonatnak, de az utasokban semmiféle kár nem esett. A kisiklás híre Nyitrán nagy rémületet okozott s két orvos azonnal a helyszínére ment. A kisiklás okát még nem lehetett megállapítani. Különös, hogy a gépész mellett álló fűtőnek nem lett baja.

A mozgóposta tolvaja. A nagykanizsai vaspályállomáson augusztus hó folyamán többször megtörtént, hogy az ott álló mozgóposta-kocsikban a postatisztek bőröndjéből pénzt és értéktárgyakat loptak el. A tolvajt sehogysem tudták kinyomozni. Végre tegnap éjjel két órakor, amidőn a Gráczból jövő vonat megállt s a személyzet a postakocsit elhagyta, az egyik postaszolga lesbe állt s csakhamar egy mozgó árnyat vett észre, amely egyenesen a postakocsihoz ment, felnyitotta a bezárt ajtót s a kocsi szállítását a postaszolga az ajtót kívülről betette s kiabálni kezdett, mire az egész személyzet összeszaladt s a mozgóposta tolvaját Taschner József nagykanizsai vasúti kocsilakatos személyében elfogta. Átadták a rendőrkapitányságnak.

Gyászrovat.

† Szathmáry Sámuel, szatmári ev. ref. főgimnáziumi rendes tanár elhunyt 57 éves korában. Halálát özvegye a debreczeni származású Vértessy Erzsébet urnó gyászolja.

Debreczen a múlt hónapban.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Debreczen, szeptember 6.

A városi közigazgatási bizottság tegnap d. u. tartotta rendes havi ülését gr. Degenfeld József főispán elnöklése mellett. A szakelőadóknak augusztus hónapról szerkesztett s az ülésen felolvasott jelentéseit a következőkben foglaljuk össze:

A polgármester jelentése

szerint a rendőrség összesen 220 egyént tartóztatott le és 118 csavargót tolonczolt el, illetőleg utasított ki kényszerutlevéllel a városból. Az elsőfoku iparhatóság önálló ipar folytatására 28 igazolványt adott ki: A katonaság létszáma volt 263 közös-hadseregbeli, 104 lóval és 304 honvéd, 42 lóval.

A lakosság állami adófejében 71134 frtot fizetett; befolyt továbbá 133 frt, idegen adó, 313 forint végrehajtási-költség, 489 frt 1% járdaadó, 979 frt 2%-os tűziváltság, 1714 frt. 3½%-os alamizsnaváltság, 308 frt. 15%-os községi pótdadó, 15014 frt. 32%-os községi pótdadó, és 5833 frt utadó.

A tiszti főorvos jelentése

a város közegészségügyi állapotát elég kedvezőnek mondja. Heveny fertőző kórok közül hasihagymáz és szamárhurut számos esete jelentkezett, melyek összesen 5 halálesetet idéztek elő.

Született a város belső és külső területén összesen 213 gyermek (99 fiu, 114 leány); évi átlagban ezer lakosra 42% születés esik. A szülöttek közül ev. ref. 152, r. kath. 37, ág. ev. 1, g. kath. 3, izr. 20. Halva született 11.

Meghalt összesen 154 egyén (73 fi, 81 nő.) Ezer lakosra évi átlag 30%. A meghaltak közül ev. ref. 122, r. kath. 24, g. kath. 1, izr. 7.

Házasságra lépett ev. ref. 7, r. kath. 3, izr. 6, vegyes vallású pár 6, összesen 22 pár.

A pénzügyigazgató jelentése,

hogy állami egyenes adófejében augusztusban összesen 87.269 frt folyt be 12 948 frttal kevesebb, mint a múlt év ugyan-ezen szakaszában. Az összes adóhátralék jelenleg 324.626 frt, 28.280 frttal több mint a múlt év augusztus végén. Befolyt továbbá: hadmentességi díj 118 frt, bélyegjövődék 15.130 frt, jogilleték 10.690 frt, díjjövődék 580 frt, dohányjövődék 73.787 frt, határvám 4698 frt, fogyasztási és italadó 44.926 frt.

A kir. tanfelügyelő jelentése

kevés anyagot ölel fel ezuttal, miután a Muzsák vakációztak augusztusban. A jelentés a közoktatásügyi miniszter két rendeletéről emlékezik meg. Az egyikben a polgári iskolákkal kapcsolatos női kézimunka tanfolyamok működésének egységesítése céljából szervezeti szabályzatot adott ki; a másik pedig a debreczeni országos tanítói árvaház számára házi rendtartási szabályzatot állapított meg, amely szeptember 1-én már életbe is lépett.

Ez árvaháznak jelenleg 68 fiu, 61 leány növendéke van.

TÁVIRATOK

— A „Debreczeni Ellenőr” eredeti távirata. —

A Dreyfus-pör revíziója.

Budapest, szeptember 6. Párisból táviratozzák: Az összes lapok pártállásra és arra való tekintet nélkül, hogy a Dreyfus-ügyben eddig milyen volt az álláspontjuk, a Dreyfus-pör revízióját követelik, csak néhány antisemita, így Thibaut ragaszkodik ahhoz a meggyőződéséhez, hogy a revízió a háborút jelenti. Az újságok néhány érdekes interjú közölnek. Így a Matin egyik munkatársa fölkereste Dreyfusné, akit a váratlan fordulat egészen elkábított:

— Négy év óta ez az első napsugár, mondta az újságíróknak.

Dreyfusné négy év óta nem vetette le a gyászruhát s addig akarja viselni, a míg férjét visszahozzák. A boldogtalan asszony nem csak Franciaországból, hanem a világ minden részéből számtalan üdvözlő levelet és táviratot kapott.

Trouillot gyarmatügyi miniszter egy újságíróknak a következőket mondta:

— A minisztertanács utasítása nélkül semmit sem tehetek. Mihelyt elhatározza a kormány a revíziót, azonnal távirati utasítást küldök az Ördög szigetre, hogy Dreyfust hozzák vissza Franciaországba.

Arról a falról, melyet az Ördög-szigeten Dreyfus lakása körül építettek, a miniszter így nyilatkozott.

— Ez a fal oly alacsony, hogy Dreyfus akár rá is ülhet s a fogoly az egész égboltozatot láthatja. Érje be Dreyfus egyelőre a reménynek ezzel a szimbólumával.

Az Echo de Paris egyik munkatársa fölkereste Cavaignacot, aki a következőket mondta:

— Ma még jobban meg vagyok győződve, mint valaha, hogy a Dreyfus pört nem szabad revideálni. Erre a revízióra semmi ok sincsen és azonfölül rend

kívül veszedelmes lenne. És ha a kormány mégis erre az utra lépne, igen nagy hibát követne el. Ez volna a legnagyobb esztelenség, a melyben nem akarok résztvenni. Önök majd meglátják, hogy milyen állapotba jut az ország az új pör után. Az én meggyőződésem szilárd és amaz iratok lelkiismeretes és gondos megvizsgálásán alapul, a melyek Dreyfus bűnösségét minden kétségen felül helyezik.

Vegyes.

A miniszterek kívánsága. Abból az alkalmából, hogy a francia megyei tanácsosok megint mindentféle „kivánságokat” juttatnak kifejezésre, Capus Alfréd a Figaróban a francia kormány állapotán következőleg gunyolódik:

Brisson ur (a lapokat olvasva, mialatt Cavaignac és kollegái minisztertanácsot tartanak): Lássuk csak, mit akarnak a megyetanácsosok. (Olvas.) Oh boldog megyetanácsosok, akiknek kivánságai lehetnek: magam is szeretnék megyetanácsos lenni.

Cavaignac ur (odalép és papirokat tesz az asztalra): Irja alá kedves kolléga!

Brisson ur: A minisztertanácsnak már vége?

Cavaignac ur: Igen! Tessék csak aláírni, itt, meg ott...

Brisson ur: Megengedi, hogy bepillantsak?

Cavaignac ur: Ugyan kérem. Ne pocsékoljuk a drága időt. Majd elolvassa, amit aláír, a hivatalos lapban.

Brisson ur: Igaza van. (Aláírja az okmányokat.) Igazán benne lesz a hivatalos lapban?

Cavaignac ur: Igérem. Más megjegyezni valója nincs, elnök ur?

Brisson ur: Bocsanat... Csak egyet óhajtanék... ha nem lehetetlenség a teljesítése...

Cavaignac ur (Szemöldökeit összeráncolva): Mit?

Brisson ur: ... hogy azt tehessem, amit bármely közönséges megyetanácsos megtehet.

Cavaignac ur: És ez?

Brisson ur: hogy egy kivánságot fejezhessek ki. Nem akarok véleményt nyilvánítani vagy pláne az ön elhatározásaira befolyást gyakorolni, csupán egy kivánságot, egy nagyon szerény kivánságot szeretnék megköszönni?

Cavaignac ur: Nos, kívánni már csak szabad valamit. És mi az, amit ön kíván?

Brisson ur (ír és olvassa): „Brisson ur azt kívánja, hogy a kabinet politikáját illetőleg ezentul fölvilágosítással lássák el.”

Cavaignac ur (szárazon): Szavazás alá fogom a dolgot bocsátani. (Brisson ur kívánságát a kabinet egyhangulag elutasítja.)

A huzulok. A Münchener Neueste Nachrichten komoly lap hírével dicsekszik s mégis lenyomatta hazánkról ezt a hőbortot:

Magyarország délkeletén, a Kárpátok erdős hegyeiben, melyek csak szeliden emelkednek, él egy még most is csaknem vad lovas nép, a huzulok, kik mellest megjegyezve, az egyetlen hegységbe lakó lovas-nép. Ezek a huzulok, kik valószerűleg valamely mongol törzs szétvert maradékai, pásztorok, vadászok és rablók, lóháton kísérik kőborló nyájaikat; vallások szerint keresztények, a valóságban azon pogányok és csak nagyon kivételesen katonáskodnak. Franzos Károly Emil hosszabb ideig tartózkodott e különös népnél s az ő, a ruténtől nagyon különböző nyelvüket is megtanulta. Évek mulva találkozott a Kárpátok tövében egy kis fürdőhelyen két huzullal, kik faszerszámó